

ДРУШТВО ЛЕКАРА ВОЈВОДИНЕ
СРПСКОГ ЛЕКАРСКОГ ДРУШТВА

Prof. dr Biljana Zvezdin

2014. godine

Šta je astma i kako je držati pod kontrolom?

A young man with dark, curly hair, wearing a grey sweater, is looking towards a young woman with long brown hair, wearing a light blue button-down shirt. They are both smiling and appear to be in a conversation. The background is a blurred indoor setting with a brick wall and a window showing greenery.

**DRUŠTVO LEKARA VOJVODINE
SRPSKOG LEKARSKOG DRUŠTVA**

PNEUMOFTIZIOLOŠKA SEKCIJA
NOVI SAD, Vase Stajića 9

Glavni i odgovorni urednik za izdavačku delatnost:
Prof. dr Gordana Devečerski

Redakcijski odbor:

Prof. dr Dragan Dankuc, Novi Sad
Prof. dr Gordana Devečerski, Novi Sad
Prof. dr Zorica Lazić, Kragujevac
Prof. dr Ivana Stanković, Niš
Prim. mr sc. med. Vladislava Stejin, Novi Sad

Recenzenti:

Prof. dr Đorđe Považan, Novi Sad
Prof. dr Mirna Đurić, Novi Sad

Novi Sad, 2014. godine

Predgovor

ASTMA je jedna od najčešćih hroničnih (trajnih) bolesti pluća.

DANAS u svetu ima oko 300 miliona ljudi obolelih od astme.

Uzroci astme nisu sasvim poznati, brojni su i ne mogu se uvek u potpunosti identifikovati.

Faktori rizika za pojavu astme:

- nasledna sklonost,
- izlaganje supstancama i česticama iz okoline, koje mogu izazvati nadražaj disajnih puteva ili izazvati alergije,
- pridružene alergijske bolesti: alergijski rinitis, polenska groznica, dermatitis (ekcemi).

Astma se može javiti u bilo kom životnom dobu, a težina bolesti se može vremenom menjati.

Čak i u slučaju da se periodi pogoršanja bolesti javljaju s vremena na vreme, bolest je prisutna svakog dana!

Astma je bolest koja se ne može izlečiti, ali redovnim lečenjem oboleli mogu voditi normalan život.

Bitno je da shvatite da se bolest mora lečiti i onda kada simptomi nisu prisutni.

Šta je **astma**?

ASTMA JE HRONIČNA BOLEST KOJA SPORO NAPREDUJE I DUGO TRAJE, ČAK I TOKOM CELOG ŽIVOTA.

Astma podrazumeva **zapaljenje disajnih puteva** (vazdušnih puteva pluća, bronhija). Upala je trajna (hronična).

Astma se može kontrolisati ako tačno sledite pravila lečenja, po savetu lekara specijaliste, čak i onda kada nemate tipične simptome.

Ako kontrolišete astmu, možete u velikoj meri voditi život kao i osoba bez astme!

Sistem za disanje se sastoji od disajnih puteva (većih disajnih puteva – bronhija i njihovih manjih grana) i pluća.

DISAJNI PUTEVI:

- Imaju cilindrični oblik, u vidu cevi.
- Račvaju se na ogranke postajući sve manji (poput grana drveta), do najmanjeg oblika u vidu mehurića koji se zove alveole.
- U većim disajnim putevima zidovi se sastoje od sluznice, mišićnih vlakana i hrskavice.

PLUĆA:

- Alveole su najmanji „delovi“ koji čine plućno tkivo.
- U alveolama se odvija razmena gasova: kiseonik prelazi iz pluća u krv, a ugljen-dioksid se eliminiše iz krvi u pluća, a zatim u atmosferu.
- Razmena gasova se odvija zahvaljujući udisaju (kada udišemo vazduh obogaćen kiseonikom) i izdisaju (kada izdišemo vazduh obogaćen ugljen-dioksidom i time ga iz pluća izbacujemo u atmosferu).

Dobijanjem kiseonika i izbacivanjem ugljen-dioksida sve ćelije žive i normalno funkcionišu.

ZAPALJENJE:

Javlja se onda kada na tkivo disajnih puteva utiču različiti faktori: nadražujuće čestice, alergeni, bakterije, virusi, hemijske supstance ili druga strana tela koja aktiviraju odbrambene ćelije i oslobađaju hemijske supstance.

Ovaj skup procesa je odbrambena reakcija organizma i naziva se zapaljenje.

**KAKO REAGUJU DISAJNI PUTEVI?
KAKO NASTAJU POGORŠANJA ASTME I
GUŠENJE?**

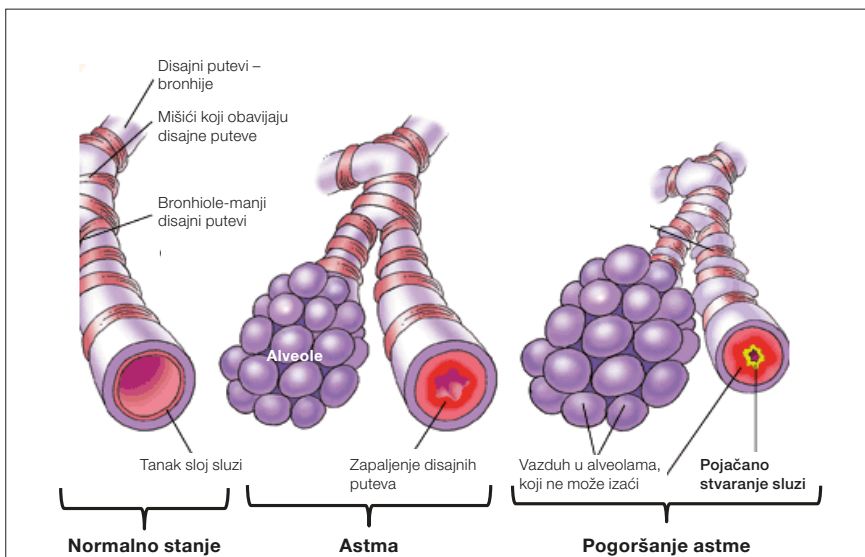
Ako imate astmu, disajni putevi su hronično, dugotrajno upaljeni i hiperosetljivi, zbog čega pojačano reaguju na faktore koji ne bi prouzrokovali slične pojave kod osoba bez astme.

Kada su preosetljivi disajni putevi kod obolelih od astme izloženi raznim faktorima rizika, nastaje njihovo povremeno sužavanje i tegobe.

Suženje se naziva bronhijalna opstrukcija, koja je povremena i promenljiva tokom vremena.

**TRI GLAVNA UZROKA BRONHIJALNE
OPSTRUKCIJE KOD ASTME SU:**

- zapaljenje i oticanje sluznice disajnih puteva,
- pojačano stvaranje sluzi (sluzni sekret),
- grčenje mišića.

Kako se **astma**

SIMPTOMI ILI NAČIN MANIFESTOVANJA BOLESTI VARIRAJU U ZAVISNOSTI OD TEŽINE I OZBILJNOSTI BOLESTI:

- Mogu se pojaviti češće ili ređe – tokom dana, nedelje ili ređe.
- Ponekad se mogu pogoršati tokom noći ili nakon i u toku fizičkog napora.

Simptomi bolesti nastaju zbog sužavanja disajnih puteva, što sprečava vazduh da uđe i izađe iz pluća.

U ASTMI MOŽETE IMATI SLEDEĆE SIMPTOME:

- **otežano disanje** ili osećaj gušenja
- **zviždanje u grudima** dok izdišete
- **stezanje u grudima** – osećaj da Vas „pritiska“ u grudima
- uporan iritirajući **kašalj**, suv ili produktivan, sa iskašljavanjem belog ili prozirnog sekreta.

***Ponekad** kašalj može biti jedini simptom astme (posebna vrsta astme).*

Simptomi bolesti se mogu javiti ili pogoršati tokom noći, budeći Vas iz sna.

Bolest se može javiti ili pogoršati zavisno od godišnjeg doba i koncentracije polena u vazduhu (kod alergičnih osoba).

UČESTALI SIMPTOMI UZROKUJU:

- prekid sna
- zamor u toku dana
- smanjen nivo radne sposobnosti, ali i izostajanje iz škole ili sa radnog mesta.

SVAKI PACIJENT S ASTMOM JE JEDINSTVEN!

NEMAJU SVI PACIJENTI ISTE SIMPTOME!

NE REAGUJU SVI PACIJENTI PODJEDNAKO NA FAKTORE KOJI BI PROUZROKOVALI ILI POGORŠALI ASTMU.

manifestuje?

Šta su pogoršanja astme?

POGORŠANJA (TZV. NAPADI) ASTME SU EPIZODE TOKOM BOLESTI SA TEŽIM SIMPTOMIMA:

- otežano disanje - dispneja
- kašalj
- zviždanje u grudima
- stezanje, pritiskanje, teskoba u grudima
- kombinacija navedenih simptoma

POGORŠANJA ASTME SE MORAJU ODMAH LEČITI!

POGORŠANJA ASTME MOGU BITI:

- **Blaga** – mogu se lečiti kod kuće, ako Vam je lekar dao tačna uputstva koja možete da sprovedete.
- **Srednje teška** – mogu zahtevati bolničko lečenje.
- **Teška** – obavezno bolničko lečenje.

POSAVETUJTE SE SA LEKAROM O UPUTSTVIMA KAKO DA POSTUPATE KADA NASTUPI POGORŠANJE ASTME!

- Ne potcenjujte ozbiljnost pogoršanja!
- Ozbiljna pogoršanja astme Vam mogu ugroziti život!
- Ako imate više pogoršanja u kratkom periodu, to znači da astma nije kontrolisana.

OBAVEZNO

UVEK IMAJTE KOD SEBE LEKOVE

KOJI SE KORISTE ZA BRZO

OTKLANJANJE SIMPTOMA

ZNACI TEŠKOG POGORŠANJA ASTME SU:

- otežano disanje i tokom mirovanja
- otežano disanje zahteva prinudni položaj tela
- uzrujanost, konfuzija ili nesvestica
- usne i prsti postaju modri
- ubrzan rad srca ili pulsa
- čujno disanje uz zviždanje u plućima
- iscrpljenost
- primenjeni lekovi za brzo otklanjanje simptoma ne deluju tokom 1–2 sata
- nemogućnost izgovaranja dužih rečenica zbog gušenja
- pogoršanje celokupnog stanja
- kod male dece: uzrujanost, odbijanje hrane zbog teškog disanja

Pogoršanja astme se mogu različito manifestovati. Moguće je da nemate sve navedene simptome, a da ipak imate ozbiljno pogoršanje!

SLEDITE UPUTSTVA LEKARA O POSTUPCIMA U SLUČAJU POGORŠANJA.

**AKO NE USLEDI POBOLJŠANJE,
POZOVITE ODMAH SLUŽBU HITNE
POMOĆI NA TELEFONSKI BROJ 194.**

**AKO STE U DRUŠTVU DRUGE OSOBE, A TA OSOBA NE ZNA KAKO DA VAM POMOGNE,
PREPORUČUJE SE DA ODMAH POZOVE
TELEFONSKI BROJ 194.**

Pokretači pogo

prehlada i grip –
infekcije sistema
za disanje

temperатурne promene

grinje: nalaze se u
prašini kuće - u tepisima,
zavesama, dušecima,
jastucima.

buđ, vlaga, mahovina

polen

aerozagađenje

hemijske supstance:
parfem, dezodorans,
kućna hemija i higijenska
sredstva

duvanski dim
(aktivno ili pasivno pušenje)

životinje sa krznom

ršanja astme?

**namirnice, aditivi,
konzervansi, boje za
hranu**

neki lekovi:
acetil-salicilna kiselina,
drugi nesteroidni
antiinflamatorni lekovi,
neselektivni
beta-blokatori itd.

fizički napor

snažne emocije,
negativne ili pozitivne
(čak i smeh)

**IAKO POSTOJE BROJNI POTENCI-
JALNI FAKTORI, NEKI PACIJENTI NE
MOGU DA IDENTIFIKUJU ONE KOJI
SU ODGOVORNI ZA POGORŠANJE
ASTME.**

**VEOMA JE VAŽNO DA SE OVI
FAKTORI, AKO SU PREPOZNATI, NA
VREME IZBEGAVAJU.**

Mere za smanjiv faktorima rizika

Manifestovanje bolesti i pogoršanja astme mogu biti prouzrokovani raznim **faktorima rizika**.

Smanjeno izlaganje faktorima rizika može ublažiti simptome astme i sprečiti pogoršanja.

SKORO JE NEMOGUĆE POTPUNO IZBEGAVANJE NEKIH FAKTORA

Lekovi koji astmu drže pod kontrolom imaju važnu ulogu, zato što se redovnim uzimanjem ovih lekova smanjuje osetljivost na faktore rizika i omogućuje kontrola bolesti.

Svim gojaznim pacijentima koji imaju astmu se preporučuje smanjenje telesne mase radi boljeg kontrolisanja astme, kao i zbog pozitivnih efekata na celokupno zdravlje.

Vakcinacija protiv gripa se preporučuje pacijentima sa dijagnostikovanom astmom (osim u slučaju alergije na komponente vakcine).

U savremenim istraživanjima nije nađeno dovoljno dokaza da aparati za jonizaciju vazduha sprečavaju pojavu simptoma astme.

anije izlaganja

FAKTORI RIZIKA	MERE ZA IZBEGAVANJE/SMANJENO IZLAGANJE FAKTORIMA
Lekovi Namirnice Aditivi	Ako dokazano uzrokuju simptome astme, neophodno je izbegavati ih.
Alergeni/agensi u radnoj sredini	Ograničiti ili, u najboljem slučaju, izbegavati izlaganje ovim alergenima/agensima.
Grinje iz kućne prašine	<ul style="list-style-type: none"> • Upotreba specijalne posteljine. • Pranje belog veša jednom nedeljno u vreloj vodi (55–60°C) i sušenje u mašini za sušenje veša ili na suncu. • Ograničavanje vlažnosti unutrašnjeg prostora do ispod 60% (optimalno 30–50%). • Uklanjanje tepiha i njihova zamena tvrdim podom, posebno u spavaćoj sobi. • Uklanjanje svih stvari koje sakupljaju prašinu (tepsi, zavese). • Uklanjanje plišanih igračka ili njihovo redovno pranje. • Upotreba usisivača sa filterima (HEPA*) i vrećama za prašinu sa duplim filterom.
Životinje sa krznom	<ul style="list-style-type: none"> • Uklanjanje životinja iz kuće ili barem iz spavaće sobe. • Upotreba usisivača sa filterima (HEPA) i vrećama za prašinu sa duplim filterom. • Kupanje kućnih ljubimaca.
Insekti	<ul style="list-style-type: none"> • Temeljno i često čišćenje kuće. • Upotreba sprejeva sa insekticidima kada niste u kući.
Polen i aeroalergeni iz spoljašnje sredine	<ul style="list-style-type: none"> • Zatvaranje prozora i vrata. • Korišćenje klima-uređaja. • Planiranje vremena provedenog u prirodi. Tuširanje i pranje kose na kraju dana
Buđ u unutrašnjosti kuće	<ul style="list-style-type: none"> • Uklanjanje ili čišćenje objekata koje je zahvatila buđ. • Čišćenje zidova. • Smanjivanje vlažnosti do ispod 50%.
Duvanski dim	<ul style="list-style-type: none"> • Neophodan prestanak pušenja. • Izbegavati boravak u prostorijama sa duvanskim dimom.

*HEPA filter - High-efficiency particulate air filter

Dijagnoza i praćenje astme

KADA SE ASTMA DIJAGNOSTIKUJE, LEKAR ĆE VAM PREDLOŽITI NAČIN LEČENJA, A VI ĆETE MORATI DA GA REDOVNO PRIMENITE I IDETE POVREMENO NA KONTROLU.

Procena na koje alergene iz životne sredine je osoba alergična korisna je za određivanje preventivnih mera (smanjivanje i/ili izbegavanje izlaganja identifikovanim alergenima) i, eventualno, specijalne vrste lečenja.

PRAĆENJE BOLESTI ZASNIVA SE NA UTVRĐIVANJU NEKOLIKO PARAMETARA:

- način ispoljavanja i pojave simptoma astme tokom dana ili noći,
- ograničenje aktivnosti i pojava zamora
- utvrđivanje kvaliteta života,
- spirometrijsko merenje plućne funkcije,
- učestalost pogoršanja astme, odlazak u urgentni centar ili bolničko lečenje,
- odsustvovanje iz škole ili sa posla,
- utvrđivanje faktora rizika,
- utvrđivanje pratećih bolesti,
- utvrđivanje načina upotrebe lekova i saradnja pacijenta u cilju uspešnog lečenja.

Šta znači kontrolisana astma?

**CILJ LEČENJA ASTME JE
OSTVARIVANJE I ODRŽAVANJE
KONTROLE SIMPTOMA BOLESTI,
TOKOM DUŽEG
VREMENSKOG PERIODA.**

**AKO JE ASTMA POD KONTROLOM,
VODIĆETE ŽIVOT KAO DA NEMATE ASTMU.**

KONTROLISANA ASTMA ZNAČI:

- Pojava simptoma astme najviše dva puta nedeljno ili bez simptoma.
- Lekovi za brzo olakšanje tegoba se koriste maksimalno dva puta nedeljno ili se uopšte ne koriste.
- Bez pogoršanja simptoma tokom noći.
- Spirometrijska plućna funkcija urednih parametara.
- Bez pogoršanja pri naporu.
- Bez pogoršanja bolesti.

Važno je da Vaš lekar utvrdi da li je astma kontrolisana, kako bi mogao da

identifikuje i ukloni uzroke neadekvatne kontrolisanosti.

ASTMA JE HRONIČNA UPALA. ČAK I KADA SE IZMEĐU POJAVE SIMPTOMA OSEĆATE DOBRO, ZAPALJENJE I DALJE POSTOJI U DISAJNIM PUTEVIMA, A BOLEST MOŽE NAPREDOVATI!

KONTROLA ASTME OBUHVATA:

- periodično ponovno procenjivanje kontrole i težine bolesti i načina lečenja.
- izbegavanje faktora pogoršanja astme.
- edukacija o simptomima i postupcima ukoliko se jave.
- prepoznavanje znakova pogoršanja (napada) i poštovanje uputstava lekara za te situacije.
- edukacija o preduzimanju mera u slučaju pogoršanja astme.
- obaveštavanje i edukacija bliskih ljudi o tome da imate astmu i o načinu na koji Vam mogu pomoći prilikom pogoršanja astme.

Kako se leči ast

LEČENJE ASTME SE MOŽE PODELITI NA:

- **Obavezno lečenje za postizanje i održavanje kontrole astme**
(svakodnevno i dugotrajno, u cilju postizanja i održavanja kontrole bolesti).
- **Lečenje pogoršanja bolesti**
(u zavisnosti od težine pogoršanja).

Izostanak težih povremenih pogoršanja bolesti je često razlog da se astma smatra bolešću koja se može lečiti samo povremeno. Zato oboleli od astme svojevoljno, POGREŠNO, prekidaju uzimanje lekova, iako im je lekar savetovao njihovu redovnu primenu i onda kada ne postoje simptomi.

ČAK I KADA NEMATE SIMPTOME, VI I DALJE BOLUJETE OD ASTME!

SPROVODITE SVAKODNEVNO LEČENJE, JER I ONDA KADA EFEKAT NIJE ODMAH OČIGLEDAN, BOLEST SE LEČI!

Lekar će Vam dati uputstva o upotrebi lekova i objasniće Vam koji su njihovi efekti.

VAŽNO:

- **Pravilno uzimajte lekove**, onako kako Vam je lekar savetovao.
 - Inhalacioni lekovi, koji se udišu (inhaliraju), su najefikasniji za lečenje astme.
 - Inhalacioni lekovi se koriste duže vreme, u nekim slučajevima ceo život. Pacijent ne postaje zavisn, organizam se ne navikava na lekove!

U SLUČAJU DA IMATE NEDOUMLICA O VRSTI I DOZI LEKOVA ILI KAKO DA KORISTITE PROPISANE UREĐAJE ZA INHALACIJU, OBRATITE SE VAŠEM LEKARU.

ma: **Lekovi**

ASTMA JE BOLEST KOJA SE NE MOŽE POTPUNO IZLEČITI, ALI MOŽETE VODITI NORMALAN ŽIVOT REDOVNOM PRIMENOM ODGOVARAJUĆIH LEKOVA.

BOLEST SE MORA LEČITI I KADA SIMPTOMI NISU PRISUTNI.

Obavezni lekovi za dugotrajnu svakodnevnu kontrolu

Zavisno od učestalosti, težine i značaja simptoma bolesti, potreban je određen broj i vrsta lekova koji se uzimaju redovno i svakog dana.

POSTOJI VIŠE LEKOVA ZA KONTROLISANJE ASTME:

- **inhalacioni kortikosteroidi**
 - imaju antiinflamatorno (protivupalno) dejstvo
 - nemaju neželjene reakcije koje mogu imati drugi oblici lekova (tablete ili injekcije).
- **antileukotrieni**
 - deluju protiv supstanci koje izazivaju upalu
 - primenjuju se preko usta (u obliku su tablete)
- **bronhodilatatori sa dugim dejstvom**
 - trajanje dejstva 12 sati
 - primenjuju se samo uz inhalacione kortikosteroide
- **sporo oslobađajući teofilin**
 - širi disajne puteve
 - postepeno se oslobađa u organizmu

- **oralni kortikosteroidi**

- deluju protivupalno
- mogu imati neželjena dejstva
- služe za kratkotrajno lečenje kod napada/pogoršanja astme.

NAJBOLJI NAČIN LEČENJA ĆE ODREDITI VAŠ LEKAR!

CILJ SVAKODNEVNE PRAVILNE UPOTREBE LEKOVA JE POSTIZANJE I ODRŽAVANJE DOBRE KONTROLE ASTME I DOBROG KVALITETA ŽIVOTA.

U slučaju da se tokom lečenja simptomi ublaže ili uklone, a Vi prestanete da uzimate preporučene lekove, postoji velika verovatnoća da se pogoršanje astme ponovo javi i da Vam se stanje pogorša.

VEOMA JE VAŽNO DA SHVATITE DA JE ASTMA HRONIČNO OBOLJENJE KOJE ZAHTEVA SVAKODNEVNO LEČENJE, PREMA PREPORUCI VAŠEG LEKARA ZA ODREĐENI STADIJUM TEŽINE BOLESTI.

AKO IMATE NEDOUMLICA U VEZI PROPISANIH LEKOVA, PITAJTE LEKARA:

- Kako se pravilno upotrebljavaju inhalacioni lekovi?
- Koje efekte imaju?
- Koje su neželjene reakcije?
- Šta treba da radite u slučaju pojave neželjenih reakcija?

Propisani lekovi za **brzo olakšanje tegoba i urgentna stanja**

U ovu kategoriju spadaju **inhalacioni bronhodilatatori sa kratkim dejstvom**.

TEŽINA BOLESTI SE MOŽE POSMATRATI KROZ BROJ PRIMENJENIH LEKOVA ZA BRZO OLAKŠANJE TEGOBA (BROJ POTROŠENIH INHALERA ODNOSNO „PUMPICA“).

Ako koristite preko dva inhalera za brzo olakšanje tegoba mesečno, to znači da imate težak oblik nekontrolisane astme koja može biti opasna po život.

„PUMPICA“ SA LEKOM ZA BRZO OLAKŠANJE TEGOBA SE KORISTI POVREMENO, U POGORŠANJU ASTME, NJEN EFEKAT JE BRZ. OVAJ LEK NE LEČI BOLEST I NJEN UZROK!

Niste sami! I **oni** imaju astmu!

Astma nije razlog za stid.

Olimpijski sportisti, glumci, slavne ličnosti vode uspešan život iako boluju od astme.

Lajza Mineli

glumica i
pevačica

Alis Kuper

rok-pevač

Martin Skorseze

reditelj

Pola Redklif

rekorderka u
maratonu

Denis Rodman

košarkaš

Imate astmu?

Zapamtite!

Astma je bolest koja je prisutna svakog dana, iako su simptomi pogoršanja povremeni.

Redovnom primenom lekova možete voditi normalan život, bez ikakvih ograničenja.

Bitno je da upamtite da se bolest mora lečiti i onda kada simptomi nisu prisutni.

NE KORISTITE SAMO LEK ZA BRZO OLAKŠANJE TEGOBA, KOJI SE PROPISUJE KOD POGORŠANJA ASTME, IAKO JE NJEGOV UČINAK BRZI! OVAJ LEK UBLAŽAVA POGORŠANJE, ALI NE LEČI UZROK BOLESTI!

SLEDITE SVAKODNEVNO UPUTSTVA O OBAVEZNOJ LEČENJU! ČAK I ONDA KADA EFEKAT NIJE ODMAH OČIGLEDAN, BOLEST SE LEČI!

- Inhalacioni lekovi su najefikasniji za lečenje astme.
- Inhalacioni lekovi se koriste duže vreme, u nekim slučajevima ceo život. Oboleli ne postaje zavisani (organizam se ne navikava na njih).

INHALACIONI KORTIKOSTEROIDI

- imaju protivupalno dejstvo
- osnovni su lek za većinu pacijenata s astmom
- nemaju neželjene reakcije, kao što mogu imati drugi oblici lekova (tablete, injekcije).

Istina ili neistina?

ASTMA JE BOLEST KOJA SE MOŽE IZLEČITI?

Astma je hronično zapaljenje disajnih puteva koje sporo napreduje i dugo traje. Lekovito bilje, alternativna medicina ili jonizujući aparati ne leče astmu. Iako ne možete da se izlečite od astme, možete veoma dobro da kontrolišete njene simptome.

Astma nije razlog za stid. Olimpijski sportisti, predsednici država, slavni glumci i muzičari, a pre svega, obični ljudi vode normalan život, iako boluju od astme.

SPORT JE STROGO ZABRANJEN KOD ASTME?

Fizički napor i sportske aktivnosti se ubrajaju u faktore pokretače napada

astme. Ipak, to ne znači da treba da izbegavate fizičke vežbe. Mnogi olimpijski sportisti su astmatičari.

Simptomi se mogu sprečiti upotrebom odgovarajućih lekova pre napornih vežbi. Vaš lekar će vam reći koje lekove i u kojoj dozi treba da ih uzimate.

SIMPTOMI ASTME SU KOD SVIH OSOBA ISTI?

Svaki pacijent sa astmom je jedinstven. Nemaju svi pacijenti iste simptome. Takođe, faktori pokretači napada astme nisu isti kod svih pacijenata. Simptomi ili način manifestovanja bolesti variraju u zavisnosti od težine bolesti i učestalosti pogoršanja, kod svakog pacijenta posebno.

Reference

- GINA Pocket Guide for Asthma Management and Prevention, izdanje 2014., dostupno na veb-stranici: http://www.ginasthma.org/uploads/users/files/GINA_PocketGuide_2014.pdf
- GINA Patient Guide „You can control your asthma”, 2007., dostupno na internet-stranici: http://www.ginasthma.org/pdf/GINA_PatientGuide2007.pdf
- National Heart Lung and Blood Institute, NIH Publication No. 07-5248 March 2007, dostupno na veb-stranici: http://www.nhlbi.nih.gov/health/public/lung/asthma/have_asthma.pdf

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
616.248(035)

Zvezdin, Biljana, 1964-

Šta je astma i kako je držati pod kontrolom? / Biljana Zvezdin. - Novi Sad : Društvo lekara Vojvodine Srpskog lekarskog društva, 2014 (Beograd : Čugura print). - 20 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 1.500. - Bibliografija.

ISBN 978-86-81315-49-1

a) Астма - Приручници
COBISS.SR-ID 289456391

Autor:

Prof. dr Biljana Zvezdin
Pneumoftiziološka sekcija DLV SLD

ДРУШТВО ЛЕКАРА ВОЈВОДИНЕ
СРПСКОГ ЛЕКАРСКОГ ДРУШТВА

u saradnji sa

AstraZeneca

Novi Sad, 2014. godine